

'Van ieder fatsoenlijk mens valt een duivel te maken'

PHILIP ZIMBARDO Sociaal-psycholoog

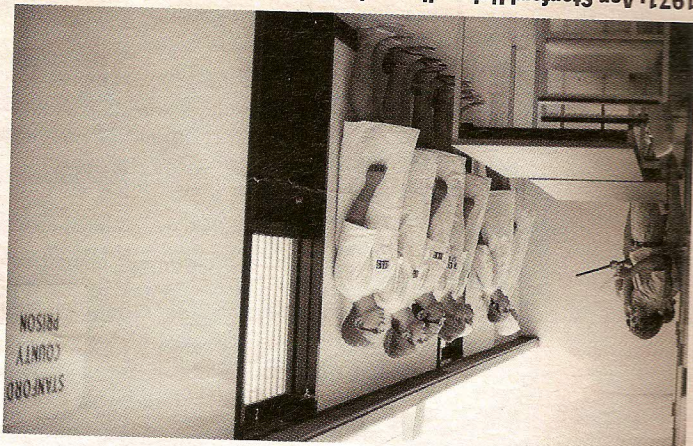
Normale mensen kunnen onder verkeerde omstandigheden veranderen in beulen, dat bewees de Amerikaanse psycholoog Philip Zimbardo in 1971 met zijn beroemde Stanford Prison Experiment. Als kenner bij uitstek van goed en kwaad in de mens verbazen de wandaden in de Abu Ghraib-gevangenis hem niet.

Jose van der Sman in San Francisco

Het kwaad heeft vele gezichten,' zegt Philip Zimbardo, terwijl hij in zijn hoge trappenhuis tientallen felgekleurde maskers uit alle hoeken van de wereld aanwijst. We zijn op weg naar het dak van zijn woning aan de kronkelige Lombard Street in San Francisco. De klim van vier verdiepingen is de moeite waard. Niet alleen vanwege de schitterende maskers en schilde-rijen aan de muren, maar ook vanwege het spectaculaire uitzicht over de stad en de baai. Zimbardo, 73 jaar oud en een van de invloedrijkste en meest gerespecteerde sociaal-psychologen van de wereld, geniet zelf ook zichtbaar. Nu hij niet meer dagelijks op Stanford University hoeft te zijn, 'zit ik vaak hierboven in de zon mijn zonden te overdenken', bekent hij met een brede grijns.

Op de terugweg naar beneden wijst hij de taartjes aan die hij heeft klaargezet voor het raam met het mooiste uitzicht op de bovenste verdieping. 'Het toefje, voor na het diner,' zegt hij erbij. Behalve een zeer vitale en charmanante man blijkt Zimbardo ook een geweldige gastheer te zijn, die zijn 'geëerde gast uit Holland' de hele dag in de watten legt met cappuccino's, smakelijke Italiaanse gerechten, oprechte belangstelling, en boeiende verhalen over zijn leven en werk. Een grotere contradicctie tussen deze aardige persoonlijkheid en zijn specialisme is nauwelijks denkbaar. Zimbardo weet namelijk alles over het slechte in de mens.

'Een klein onderzoekje met een enorm effect,' zo typeert hij het roemruchte Stanford Prison Experiment waaraan hij in augustus 1971 leiding gaf. Het begon als een betrekkelijk simpel opgezette wetenschappelijke studie met de bedoeling om te onderzoeken hoe de gevangenisomstandigheden van de menselijke gedragingen beïnvloeden. Het bleek dat de gevangenisomstandigheden van de menselijke gedragingen beïnvloeden. Het bleek dat de gevangenisomstandigheden van de menselijke gedragingen beïnvloeden.

1971: Aan Stanford University worden proefpersonen gekweld

Zimbardo bewees dat doodgewone, gezonde mensen onder verkeerde omstandigheden kunnen veranderen in beulen die hun gangen net zolang psychisch martelen tot ze breken. 'Van ieder fatsoenlijk mens valt een duivel te maken,' stelt hij onomwonden. 'Want niet de aard van de mens is bepalend of hij zich goed of slecht gedraagt, maar de situatie waarin hij zich bevindt.'

Maart 2007 verschijnt in de Verenigde Staten en Groot-Brittannië zijn boek *The Lucifer Effect. Understanding How Good*

lyke studie ten behoeve van een artikel in een tijdschrift. Zimbardo bewees dat doodgewone, gezonde mensen onder verkeerde omstandigheden kunnen veranderen in beulen die hun gangen net zolang psychisch martelen tot ze breken. 'Van ieder fatsoenlijk mens valt een duivel te maken,' stelt hij onomwonden. 'Want niet de aard van de mens is bepalend of hij zich goed of slecht gedraagt, maar de situatie waarin hij zich bevindt.'

2003: In de Abu Ghraib-gevangenis worden gevangenen mishandeld

0083

0083

PHILIP ZIMBARDO Sociaal-psycholoog

‘Van ieder fatsoenlijk mens valt een duivel te maken’

Normale mensen kunnen onder verkeerde omstandigheden veranderen in beulen, dat bewees de Amerikaanse psycholoog Philip Zimbardo in 1971 met zijn beroemde Stanford Prison Experiment. Als kenner bij uitstek van goed en kwaad in de mens verbazen de wandaden in de Abu Ghraib-gevangenis hem niet.

José van der Sman in San Francisco

‘Het kwaad heeft vele gezichten,’ zegt Philip Zimbardo, terwijl hij in zijn hoge trappenhuis tientallen felgekleurde maskers uit alle hoeken van de wereld aanwijst. We zijn op weg naar het dak van zijn woning aan de kronkelige Lombard Street in San Francisco. De klim van vier verdiepingen is de moeite waard. Niet alleen vanwege de schitterende maskers en schilderijen aan de muren, maar ook vanwege het spectaculaire uitzicht over de stad en de baai. Zimbardo, 73 jaar oud en een van de invloedrijkste en meest gerespecteerde sociaal-psychologen van de wereld, geniet zelf ook zichtbaar. Nu hij niet meer dagelijks op Stanford University hoeft te zijn, ‘zit ik vaak hierboven in de zon mijn zonden te overdenken’, bekent hij met een brede grijns.

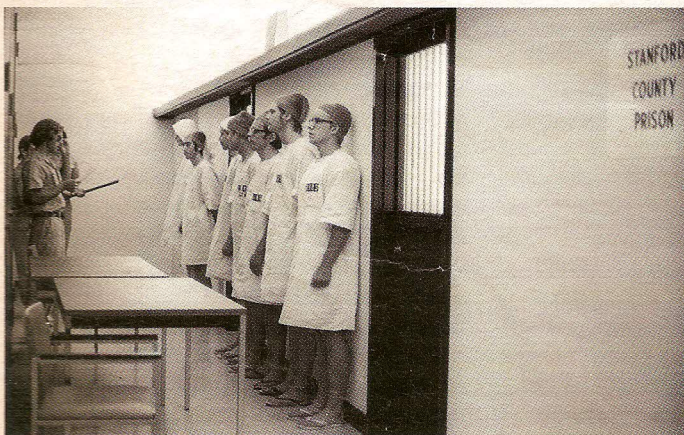
Op de terugweg naar beneden wijst hij de taartjes aan die hij heeft klaargezet voor het raam met het mooiste uitzicht op de bovenste verdieping. ‘Het toetje, voor na het diner,’ zegt hij erbij. Behalve een zeer vitale en charmante man blijkt Zimbardo ook een geweldige gastheer te zijn, die zijn ‘geëerde gast uit Holland’ de hele dag in de watten legt met cappuccino’s, smakelijke Italiaanse gerechten, oprechte belangstelling, en boeiende verhalen over zijn leven en werk. Een grotere contradictie tussen deze aardige persoonlijkheid en zijn specialisme is nauwelijks denkbaar. Zimbardo weet namelijk alles over het slechte in de mens.

‘Een klein onderzoekje met een enorm effect,’ zo typeert hij het roemruchte Stanford Prison Experiment waaraan hij in augustus 1971 leiding gaf. Het begon als een betrekkelijk simpel opgezette wetenschappe-

lijke studie ten behoeve van een artikel in een psychologisch vakblad. Maar het mondde uit in het schokkendste, en volgens sommige critici meest onethische psychologische experiment dat ooit is uitgevoerd. Het veranderde in zes dagen voor eens en altijd het positieve zelfbeeld van de mens.

Zimbardo bewees dat doodgewone, geestelijk gezonde en aardige knullen onder bepaalde omstandigheden binnen een etmaal kunnen veranderen in beulen die hun gevangenen net zolang psychisch martelen tot ze breken. ‘Van ieder fatsoenlijk mens valt een duivel te maken,’ stelt hij onomwonden. ‘Want niet de aard van de mens is bepalend of hij zich goed of slecht gedraagt, maar de situatie waarin hij zich bevindt.’

Maart 2007 verschijnt in de Verenigde Staten en Groot-Brittannië zijn boek *The Lucifer Effect. Understanding How Good*

1971: Aan Stanford University worden proefpersonen gekweld

2003: In de Abu Ghraib-gevangenis worden gevangenen mishandeld